

ACADEMICIANUL GLEB DRĂGAN - SAVANT DE TALIE INTERNAȚIONALĂ

Prof. univ. Dr. habil. Valeriu Dulgheru
Universitatea Tehnică a Moldovei

Rezumat: *Academicianul Gleb Drăgan a fost fondatorul Școlii de Tehnica Tensiunilor Înalte și al Laboratorului de Tehnica Tensiunilor Înalte din România. El este autorul a 33 de cărți și coordonatorul Tratatului de Tensiuni Înalte în trei volume. El a editat 32 de dicționare explicative de terminologie tehnică, precum și sute de studii științifice și tehnice, articole prezentate la congrese și conferințe în România sau în afara ei, în special, în domeniul energetic, al descărcărilor electrice coronă, comutărilor de supratensiuni, supratensiuni atmosferice etc. De asemenea, a editat două monografii în care este descrisă tragedia familiilor basarabene deportate. Profesorul Gleb Drăgan a fost membru al Academiei Române și al Academiei de Științe Tehnice din România, Membru Onorific al Academiei de Științe a Moldovei, Doctor Honoris Causa al Universității Tehnice a Moldovei și al Universității Tehnice din Oradea, membru și membru onorific în diferite organizații nonguvernamentale naționale și internaționale.*

Abstract: *Academician Gleb Drăgan was the founder of the High Voltage Engineering School and the High Voltage Engineering Laboratory in Romania. He is the author of 33 technical books and coordinator of the High Voltage Treaty in three volumes. He edited 32 explanatory dictionaries of technical terminology, hundreds of technical and scientific studies and articles presented at congresses and conferences in the country and abroad, mainly dealing with electric power field, corona discharges, switching surges, atmospheric switching over voltages etc. He is also the author of two chronicles describing the tragedies of the deported Bessarabian families. Professor Gleb Dragan was member of the Romanian Academy and member of the Academy of Technical Sciences of Romania, Honorary Member of the Academy of Sciences of Moldova, Doctor Honoris Causa of the Technical University of Moldova and member of the Technical University of Oradea, member and honorary member in several prominent national and international non-governmental organizations.*

Se vorbește că frații gemeni sunt în mare parte, în mod inexplicabil, foarte legați între ei. Deseori se vorbește de un singur destin al gemenilor. Au existat cazuri când moartea unuia din ei era urmată la scurt timp de moartea celuilalt. „*Despărțirea a fost grea. Gemenii sunt deosebit de legați între ei*” mărturisea cunoscutul om de știință de origine basarabeană Gleb Drăgan la despărțirea de fratele său gemăan Boris în 1941 la Institutul Politehnic din Odesa înainte de a veni acasă, neștiind că această despărțire se va prelungi pe o perioadă de tocmai 19 ani. Și în acest caz ar fi fost vorba despre un destin al acestor minunați frați gemeni, dacă nu ar fi intervenit urgia din a. 1940. „*Odată cu ocuparea Basarabiei a început să vină*

populația sovietică civilă. *Necomunicativi și cu un aer de superioritate* (dar parcă astăzi sunt altfel? Citisem pe un site opinia unui reprezentant contemporan al „rasei superioare” „*Eu scuip pe opinia lor (adică, a noastră!) deoarece eu sunt slav și am opinia mea, și onoarea mea ca să-i întreb dacă nu i-am insultat pe săracii ...*”), *păreau dintr-o altă lume, diferită de cea în care trăiam*” (Gleb Drăgan. Exerciții de memorie. O paranteză tristă a istoriei). Această năpastă căzută pe capul basarabenilor a mutilat sute de mii de caractere, a zădărnicit împlinirea multor speranțe, a distrus mii de destine. Și în cazul fraților gemeni Gleb și Boris Drăgan această urgie și-a pus o amprentă grea. Iertată să-mi fie îndrăzneala însă mă încumet să fac aici o paralelă între destinele fraților gemeni Vsevolod și Sveatoslav Moscalenco și fraților gemeni Gleb și Boris Drăgan (numele lor se explică prin faptul că s-au născut de ziua sfinților gemeni ortodocși Boris și Gleb).

Gleb Drăgan s-a născut la 19 iulie 1920 în comuna Tătar-Copceac, județul Cahul, din sudul Basarabiei în familia învățătorilor Haralambie și Alexandra Drăgan. La momentul „*eliberării Basarabiei de sub jugul moșierilor români*” frații Drăgan absolviseră deja liceul. Ruși de Țară și dornici de învățătură, dar neavând alte variante ei au plecat la Odesa pentru a fi înscriși la Institutul Politehnic. Educați, îmbrăcați elegant, ei se evidențiau printre colegii lor îndoctrinați de propaganda sovietică, care îi etichetau drept „*fosile burgheze*”. În neagra zi pentru toată Basarabia de 13 iunie 1941, fiind studenți la Odesa au aflat că părinții au fost deportați în Siberia (ulterior au aflat că și ei – frații gemeni Gleb și Boris și sora lor Valentina erau incluși în listele de deportare. Numai lipsa lor de acasă i-a scăpat de Siberie. O întâmplare fericită pentru ei le-a remodelat soarta). Tinerii studenți Gleb și Boris așteptau cu frică când vor fi chemați la comitetul de partid al Institutului și arestați ca feciori „*ai dușmanului poporului*”. Gleb, după o operație de apendicită, a primit un permis pentru întremare care-i permitea să se ducă acasă. Despărțirea de fratele Boris a fost grea. Din acest moment destinul acestor frați gemeni s-a divizat în două. Pe Boris războiul îl prinde la Institutul Politehnic din Odesa care, ulterior, a fost evacuat în Samarkand. Doar peste 15 ani, în 1956 când părinților li s-a permis întoarcerea în scumpa lor Basarabie, le-a fost dat să se întâlnească la Kiev în drumul lor spre baștină. Boris devenise profesor universitar la Academia de Științe Agricole din Kiev. După vre-o trei săptămâni părinții au revăzut-o și pe draga lor fiică Valentina venită la Ungheni din România. Întâlnirea cu fiul Gleb urma să mai întârzie cu un an.

În 1957, Gleb primise invitația de a participa la Sesiunea Generală a Comisiei Electrotehnice Internaționale (CEI) care urma să aibă loc la Moscova. Cu această ocazie, după mai multe peripeții, în sfârșit, după 16 ani în gara de la Ungheni are loc această întâlnire memorabilă. „*I-am văzut pe părinții mei uitându-se unul la altul, exprimând sentimente de bucurie. Le-am arătat fotografiile copiilor, Monica și Liviu. Mama avea mâna tremurândă, când se uita la ei și lacrima ușor; tata i-a sărutat. Amândoi păreau într-adevăr fericiți. Mă întreb ce era, atunci, în sufletul lor. Evident, o nestăvilită bucurie. În sfârșit, după 16 ani își revăzuseră copiii, după ce – adesea, nu mai aveau nicio speranță. O bucurie nestăvilită. Dar și multă tristețe. Pentru că în acești ani n-au putut să fie alături de copiii lor*” mărturisirea academicianul Gleb Drăgan. Tot atunci, în gara de la Chișinău împreună cu părinții s-au întâlnit și cu fratele Boris, pe care nu-l mai văzuse de la 16 iunie 1941 de la Odesa. A fost o întâlnire memorabilă a doi frați gemeni, puțin întristată de ceea ce i-a spus la despărțire Boris „*Frata, nu te supăra. Eu n-am voie să am frate. Tu n-ai voie să ai frate. L-am înțeles*” mărturisește Gleb Drăgan. Ce diabolic regim. „*Intr-un sens, tot ce s-a întâmplat cu familia*

noastră a fost un miracol. Tata, în Gulag, a supraviețuit opt ani când cei mai mulți deportați au murit. Mama a scăpat și ea cu viață, după toate prin câte a trecut și îndurat. Noi, copiii, ne-am continuat studiile și ne-am făcut un rost în viață. Despărțiți unii de alții, am avut norocul să ne revedem. Îmi vine greu să cred că miracolul este o expresie a grației divine. Este un fenomen inexplicabil; o minune” mărturisea academicianul Academiei Române Gleb Drăgan.

Gleb Drăgan a fost absolvent al Institutului Politehnic din Timișoara. În anul 1958 își susține teza de doctorat la Institutul Politehnic din București. Evoluția sa în calitate de cadru didactic poate fi rezumată astfel: între 1948–1953 a funcționat ca asistent universitar cu jumătate de normă, din 1953 ca șef de lucrări, din 1957 conferențiar, din 1964 profesor, decan al Facultății de Energetică între 1963–1971 și șef al Catedrei de Rețele Electrice între anii 1971–1983. După pensionare, din 1990 și-a continuat activitatea didactică, ca profesor, șef de catedră. Pentru lucrări practice, de cercetare și producție a creat un Laborator de Tehnica Tensiunilor Înalte (TTÎ), care a intrat în funcțiune în anul 1962, dotat cu o sală de foarte înaltă tensiune cu generator de impuls de 3500 kV. Laboratorul, cu dotările sale, este considerat ca fiind unul dintre cele mai performante din țară și Europa de Sud-Est. La acest laborator s-au efectuat încercări experimentale pentru instalațiile electrice din România și numeroase țări străine (Brazilia, Egipt, Iordania, Iran, Irak și altele).

Ca cercetător științific a lucrat între anii 1951–1967 la Institutul de Energetică al Academiei Române, unde a fost seful Laboratorului de Tehnica Tensiunilor Înalte. A adus contribuții importante în domenii ca electrostatică, descărcarea coronă, trăsnet sau supratensiuni atmosferice. Ca rezultat al cercetărilor sale, a scris ca autor unic și în colaborare 12 tratate și 218 articole publicate în reviste de specialitate din țară și din străinătate. Dintre realizările mai importante menționăm participarea la coordonarea Planului de Electrificare a României și faptul că este creatorul școlii românești de TTÎ. Principalele realizări pot fi rezumate la următoarele: academicianul Gleb Drăgan este considerat a fi Creatorul Școlii de Tehnica Tensiunilor Înalte din România; coordonator al laboratoarelor de Tehnica Tensiunilor Înalte de la Institutul de Energetică al Academiei Române, Institutul Politehnic București – vechiul local, Institutul Politehnic București – noul local; coordonator la elaborarea Tratatului de Tehnica Tensiunilor Înalte, în trei volume, totalizând peste 1700 de pagini; coordonator la elaborarea a 50 de Dicționare explicative, fiecare totalizând 1000–1500 de termeni din domeniile: electrotehnică, electroenergetică, textile, industria alimentară, mecanică; coordonator la elaborarea Planului de electrificare a României; coautor la tipizarea liniilor electrice de distribuție din România; stabilirea noilor norme de calcul al eforturilor datorate depunerilor de chiciură și trasarea zonelor de izochiciură din România; coautor în stabilirea zonelor izokeraunice din țara noastră. În 9 martie 1991 a fost ales membru-corespondent al Academiei Române, iar din 20 decembrie 2004 este ales membru titular al Academiei Române. În anul 1997 a fost ales membru titular al Academiei de Științe din Republica Moldova. Academicianul Gleb Drăgan a fost solicitat să prezinte prelegeri în domeniul Tehnicii Tensiunilor Înalte la: „*The University of Western Ontario*” în Canada; „*Ecole Polytechnique Federale de Lausanne*” din Elveția; Universita degli Studi di Roma „*La Sapienza*” din Italia; Universitatea din Oradea. Academicianul Gleb Drăgan a deținut funcția de Președinte al Comisiei de Energetică a Academiei Române; președinte al Comisiei de Terminologie pentru Științele Exacte din cadrul Academiei Române; președinte al Diviziei de Istoria Științei a Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii; președinte

al Societății de Energetică a Asociației Generale a Inginerilor din România; Doctor Honoris Causa al Universității Tehnice a Moldovei și al Universității Tehnice din Oradea. A fost Fellow Member IEE-Anglia și Chartered Engineer IEE-Anglia. Este creatorul școlii de Tehnica Tensiunilor Înalte din România.

Ce onoare ar fi adus Basarabiei acești doi frați gemeni Gleb și Boris, savanți recunoscuți în lumea întreagă dacă nu s-ar fi întâmplat catastrofa de la 1940 și destinele lor nu ar fi devenit atât de diferite. La una din întâlnirile cu fiul Gleb la București (pe atunci mai era întredeschisă acea porțiță care, însă, ulterior a fost ferecată cu lăcate) tatăl i-a spus: „*Toți trei, copiii mei, mi-ați adus numai bucurii. Marea bucurie este că ne-am văzut cu toții. Restul să-l uităm. Nu i-am spus că eu sunt de părere că nu trebuie să uităm*” se destăinuia academicianul Gleb Drăgan. Cunoscută resemnare ce ne caracterizează pe noi basarabeni: de a uita, de a-i ierta pe cei care au adus atâtea rele neamului nostru. Aceste lucruri nu trebuie însă uitate. Îmi povestea deunăzi un bun prieten (în pofida diferenței de vârstă) fost deportat împreună cu părinții săi în Siberia că a obținut dosarul tatălui său, în care tatăl era trecut cu numărul de deținut 989565 în lagărul din Ivdel. Dacă ținem cont că din cauza condițiilor insuportabile de muncă și hrană sub limita existenței fizice mortalitatea era foarte mare atunci pe parcursul numai a 16 ani numărul celor trecuți numai prin acest lagăr al morții atinge cifra de 2-3 mln. Dar câte alte lagăre erau în întreg sistemul de lagăre GULAG sovietic? Tristele amintiri ale celor care au trecut prin această Golgotă trebuie povestite și scrise (până mai sunt în viață) pentru generațiile următoare, pentru a rămâne drept mărturie aduse la viitorul proces al comunismului similar celui al fascismului de la Nuernberg care, sunt sigur că va avea cândva loc. Un regim, pe seama căruia sunt sute de milioane de destine ruinate din întreaga lume, trebuie să apară în fața judecății. Cel puțin pentru memoria celor, oasele cărora au rămas pe întinsele spații siberiene. La același lucru ne îndeamnă și academicianul Gleb Drăgan la finele tristelor sale amintiri: „*Așa cum s-a întâmplat cu multe familii de basarabeni, și familia noastră a fost împrăștiată. Am avut totuși norocul să supraviețuim și să ne putem reîntâlni. Spre deosebire de zeci de familii de basarabeni și bucovineni, care s-au pierdut. Siberia este împânzită de osemintele lor. Se spune că trebuie să iertăm, dar să nu uităm. După mine, prin îngrozitoarele sale crime, comunismul n-ar trebui iertat, căci încă n-a murit*”.

Cu regret, pe 24 octombrie 2014, la vârsta onorabilă de 94 de ani viața academicianului Gleb Drăgan s-a întrerupt. A fost un om extraordinar, cu un caracter călit prin multiplele încercări prin care a fost nevoit să treacă. Chiar după absolvirea Institutului Politehnic din Timișoara în 1945 asupra lui a planat pericolul „*repatrierii*” (așa numea regimul sovietic întoarcerea forțată a basarabenilor în Basarabia!). „*Repatriat*” fiind, Basarabia ar fi pierdut un mare om de știință, un academician al Academiei Române, fiindcă pentru mulți „*repatriați*” stația terminus nu era Basarabia ci Siberia, în special pentru intelectualii români basarabeni, față de care regimul sovietic avea o ură nestăvilită. L-am cunoscut personal. Câteva întâlniri cu domnia sa m-au marcat. Una din ele, care a avut loc la Chișinău, în hotelul Dacia într-o atmosferă degajată, prietenească, s-a finalizat cu înmânarea mie a unui exemplar al monografiei „*Exerciții de memorie. O paranteză tristă a istoriei*” (recunosc, am citit-o pe nerăsuflăte). O altă întâlnire a avut loc la București după o ședință a Asociației Generale a Inginerilor din România, pe o terasă la o cafea. În forma mai mult a unui monolog am ascultat cu mult interes destăinuirile academicianului despre soarta familiei sale, o soartă zbuciumată, trecută prin închisori și deportări ca și a altor zeci de mii de familii basarabene, cu o deosebire că până la urmă a avut un final fericit spre deosebire de cea a

multor zeci de mii, osemintele cărora au rămas împrăștiate pe întreg întinsul necuprinsei Siberii.

Întotdeauna m-am mândrit cu faptul că și pământul cam sărac al Basarabiei, în special, al sudului Basarabiei, a dat naștere unor astfel de personalități. Pământean fiind cu academicianul Gleb Drăgan (satele noastre de baștină să fie despărțite de vre-o 50 km), mă mândresc cu acest fiu al sudului Basarabiei, care a dus faima poporului român în întreaga lume.

Bibliografie:

1. Dicționar explicativ pentru științele exacte (Român-Englez-Francez): electrotehnică (ELTH 1). Detectarea și măsurarea radiațiilor ionizante: Drăgan G., Tănăsescu Fl., Panaitescu A., Târnoveanu C., Paraschiva O., Nicolescu P. Ed. Acad. Română. 176 pag. ISBN 973-99296-7-2.
2. Dicționar explicativ pentru științele exacte (Român-Englez-Francez): electrotehnică (ELTH 2). Încercări generale și fiabilitate: Drăgan G., Tănăsescu Fl., Panaitescu A., Târnoveanu C., Paraschiva O., Nicolescu P. Ed. Academia Română. 96 pag. ISBN 973-99296-8-0.
3. Dicționar explicativ pentru științele exacte (Român-Englez-Francez-German-Rus): mecanică (MEC 1). Mecanisme și mașini: Drăgan G., Ionescu T., Tabără Iu. Ed. Academia Română. 132 pag. ISBN 973-27-0861-1.
4. Dicționar explicativ pentru științele exacte (Român-Englez): mecanisme și mașini (MEC 2). Automobile (literele A-J): Drăgan G., Oprean I., Bățăuș M., Cancel L., Dragne Fl., Vuluga B. Ed. Academia Română. 204 pag. ISBN 973-8466-92-X.

Primit la redacție: 17 martie 2015